

Elżbieta ADAMIAK

KU JEDNOŚCI LUDU BOŻEGO
Sprawozdanie ze spotkania
wspólnej grupy roboczej CEC i CCEE, 1991

W dniach od 17 do 20 X 1991 roku w Genewie odbyło się spotkanie wspólnej grupy roboczej CEC (Conference of European Churches) i CCEE (Concilium Conferentiarum Episcopatum Europae) na temat ekumenicznego procesu na rzecz sprawiedliwości, pokoju i ochrony stworzenia (JPIC). Grupa spotkała się pod hasłem „po Bazylei”, ponieważ swe zadania widzi w ramach tego procesu, którego jak dotąd szczytowym punktem było Europejskie Zgromadzenie Ekumeniczne w Bazylei w czasie Świąt Zesłania Ducha Świętego w 1989 roku.

W pracach grupy uczestniczyli:

Ze strony CEC: Jean Fischer (sekretarz generalny CEC, Szwajcaria), José Leite (Portugalia, obecnie „sztab” CEC – Szwajcaria), pastor Rüdiger Noll (Niemcy, obecnie „sztab” CEC – Szwajcaria), dr Roger Williamson (Anglia), ojciec Michael Tita (Rumunia, w zastępstwie metropolity Mołdawii i Bukowiny – Daniela), pani dr Reinhild Traitler (Szwajcaria – Anglia), pani pastor Isabellé Graesslé (Szwajcaria). Nieobecny był przedstawiciel Ewangelickiego Kościoła Braci Czeskich.

Ze strony CCEE: ks. dr Ivo Fürer (sekretarz generalny CCEE, Szwajcaria), ks. biskup Alberto Ablondi (Włochy), prof. dr Joseph A. Selling (Belgia), ks. prof. René Coste (Francja), ks. prof. dr Anton Stres (Słowenia), prof. dr Heinz-Günter Stobbe (Niemcy, zastępował prof. P. H. Langendörfera), Elżbieta Adamiak (Polska).

Europejskie Zgromadzenie Ekumeniczne w Bazylei wpisane jest w kontekst całego koncyliarnego procesu na rzecz sprawiedliwości, pokoju i ochrony stworzenia. Jest jednak wydarzeniem niepowtarzalnym i oznacza kamień milowy w zakresie ekumenizmu. Było spotkaniem oficjalnych delegatów Kościołów Europy, czego owocem jest uchwalony dokument końcowy. Ale było też spotkaniem wielu osób, grup i ruchów kościelnych zaangażowanych w działania społeczne i ekologiczne. Było to więc zgromadzenie całego Ludu Bożego. Zgromadzeni w Bazylei przedstawiciele Kościołów osiągnęli zasadniczą zgodność w zakresie „naszej wspólnej wiary” (dokument końcowy). Próbowali odczytać współczesną sytuację świata, istniejące zagrożenia dla sprawiedliwości, pokoju i stworzenia, które są wyzwaniem dla chrześcijan. Nie byli jednak w stanie dać gotowych odpowiedzi na wiele pytań i problemów związanych z tymi zagrożeniami (np. kultury „non violence” lub podejścia do praw mniejszości). Zagadnienia te wymagają dalszej współpracy. Jednocześnie dokument z Bazylei mówi o wielu praktycznych zobowiązaniach i zaleceniach dla Kościołów w tej dziedzinie (temat godzien szerszego omówienia, lecz wykraczający poza ramy tego sprawozdania).

Jednym z etapów kontynuacji prac zainicjowanych w Bazylei jest właśnie wspólna grupa robocza. Powołując ją do życia Komitet Wspólny CEC i

CCEE postawił jej następujące zadania:

- Śledzenie i analiza realizacji założeń zawartych w dokumencie z Bazyli;
- Pogłębianie podstaw teologicznych, szczególnie w aspekcie ekumenicznej etyki społecznej;
- Podtrzymywanie już istniejących oraz budzenie nowych inicjatyw na rzecz pokoju w sprawiedliwości dla całego stworzenia.

Dla refleksji systematycznej za istotne uznano takie tematy, jak:

- Królestwo Boże – Kościół – świat (posłannictwo Kościoła i jego znaczenie dla życia w sprawiedliwości i pokoju, usprawiedliwienie i sprawiedliwość, wiara i odpowiedzialność za świat);
- antropologia chrześcijańska;
- kultura niestosowania przemocy – „non violence” (wolność sumienia i religii, ochrona mniejszości, rozwiązywanie konfliktów bez przemocy, przewyciężenie instytucji wojny);
- solidarność wewnątrz Europy i na płaszczyźnie światowej (opcja na rzecz ubogich, wspólnota kobiety i mężczyzny, tematy ekonomiczne, np. kryzys zadłużenia);
- ekologiczna zdolność do życia przyszłego społeczeństwa.

W pierwszym spotkaniu grupy roboczej dużo miejsca zajął problem samookreślenia się grupy, jej specyficznych zadań pośród istniejących już inicjatyw oraz mandatu, z jakiego występuje. Ponieważ grupa nie otrzymała żadnych funduszy własnych, nie tyle mogła tworzyć nowe formy działania czy prace badawcze, ile koordynować już istniejące. Powinna więc pozostać w kontakcie z wydziałami uniwersyteckimi, instytucjami badawczymi,

akademiami, popierać i koordynować ich współpracę.

Na pierwszym spotkaniu dyskutowano dwa projekty: prof. H. -G. Stobbe i dra R. Williamsona. Projekt prof. Stobbe (*Kryzys globalny i proces koncyliarny. Formy postrzegania sytuacji i reakcji ze strony Kościoła w narodowym i międzynarodowym porównaniu*) stawia sobie za cel zbadanie roli, jaką Kościoły odgrywają w zsekularyzowanych społeczeństwach Zachodu i post-socjalistycznych społeczeństwach Wschodu. Czy wspólnota chrześcijan w procesie koncyliarnym reaguje, tzn. odraabia zaległości, dogania zmiany, jakie dokonują się w społeczeństwie, i dopasowuje się do nich? Czy pełni w nim rolę profetyczną lub sprawcą pewnych zmian? W dyskusji wskazano na konieczność sprecyzowania projektu, na trudności metodologiczne (jak stwierdzić, czy impuls wychodzi z Kościoła czy od społeczeństwa – Kościół żyje w społeczeństwie, lub czy dana inicjatywa pochodzi z JPIC?) oraz na ograniczenie zakresu badań do Europy Zachodniej (proponowane były instytuty w Strasburgu, Dublinie, Utrechcie, Uppsali i Münster). Zaletą tego projektu jest możliwość otrzymania wsparcia finansowego z francuskiej fundacji „Pour le Progrès de l'Homme” (fundacja zainteresowana jest badaniami dotyczącymi podstawowych wartości etyki społecznej).

Projekt dra Williamsona (*W kierunku kultury niestosowania przemocy*) zawierał cztery punkty:

- Przekształcenie przemysłu zbrojeniowego na produkcję pokojową;
- Pojednanie i rola Kościoła;
- Służba pokojowa „Shalom”;
- Wychowanie do pokoju (brak rozwinięcia).

Punkt pierwszy (opracowany najszerszej) miał dwa aspekty: przegląd problemów strukturalnych oraz łącząca się z nimi kwestia bezrobocia. Prof. Stres zwrócił uwagę na konieczność uzupełnienia tego punktu alternatywnymi strukturami bezpieczeństwa. Odnosnie do punktu drugiego zaproponowano zorganizowanie spotkania delegacji Kościołów: katolickiego z Chorwacji i prawosławnego z Serbii z przedstawicielami Kościołów Irlandii Północnej celem wymiany doświadczeń i wzajemnego uczenia się. Stwierdzono jednak niepowodzenie dotychczasowych inicjatyw i płynącą stąd ostrożność przy podejmowaniu kolejnych. W punkcie trzecim, dotyczącym kościelnej służby dla pokoju, mówiono o konieczności znalezienia ze strony Kościoła katolickiego instytucji, która mogłaby stać się partnerem dla Instytutu „Life and Peace” z Uppsali (Szwecja).

W dalszym ciągu obrad zwrócono uwagę na konferencję Organizacji Narodów Zjednoczonych na temat środowiska i rozwoju (UNCED), która odbędzie się w dniach 1-12 VI 1992 roku w Rio de Janeiro (działania, które podejmuje w związku z tym Światowa Rada Kościołów), i możliwości zaangażowania kościelnego na płaszczyźnie lokalnej, narodowej czy europejskiej.

Przyjęto do wiadomości informację o powstaniu Instytutu dla Teologii i Ekologii w Prawosławnej Akademii na Krecie, który zaprasza Kościoły, organizacje ekumeniczne i instytucje naukowe do współpracy i popierania prac Instytutu.

Jak na problematykę spotkania w Genewie spojrzeć z perspektywy polskiej? Problem zasadniczy to, jak Kościół w dzisiejszym społeczeństwie

może być wiarygodnym świadkiem wartości etycznych. Ważne jest, by zagadnienia polityczne, społeczne, ekonomiczne i ekologiczne były zaliczane do spraw będących w kręgu zainteresowań Kościoła. Jego obecność w życiu społecznym jest polską tradycją, lecz w obecnej sytuacji jesteśmy w trakcie poszukiwania nowej formuły tej obecności. Na czym ma polegać rola Kościoła w społeczeństwie gospodarki wolnorynkowej, jaka jest jego odpowiedź na nowy styl życia i wyłaniające się problemy socjalne i ekologiczne? Problematyka koncyliarnego procesu na rzecz sprawiedliwości, pokoju i ochrony stworzenia jawi się w tym kontekście jako interesujący materiał do analiz. Współudział w tych pracach stanowi szansę znalezienia nowych rozwiązań, a dzielenie się dotychczasowymi doświadczeniami wzbogaci wszystkich uczestników podjętego dialogu. Niestety, dokument z Bazylei oraz toczące się wokół niego prace pozostają w Polsce inicjatywą zupełnie nieznaną. Stąd nie dziwi fakt, że w sprawozdaniu sekretarzy narodowych konferencji biskupów (CCEE) z maja 1991 roku na temat działań kontynuujących idee spotkania w Bazylei nie ma wzmianki o Polsce. Konieczne jest więc przynajmniej przetłumaczenie i opublikowanie dokumentu z tego spotkania.

Myślą przewodnią dokumentu jest świadomość wzajemnego powiązania problematyki sprawiedliwości, pokoju i ochrony środowiska i wyływającej stąd potrzeby wspólnego pokonywania trudności na wszelkich płaszczyznach – także międzykościelnej. Dobrze byłoby zatem zaprosić istniejące w poszczególnych Kościołach grupy do współpracy w określonych kręgach tematycznych (np. ekologia, rola kobiet, służ-

ba pokojowa, problemy mniejszości, itp.).

Jedną z form zaangażowania proponowaną w dokumencie jest coroczny ekumeniczny tydzień modlitw o spra-

wiedliwość, pokój i ochronę stworzenia. Przyjęcie tej propozycji może stać się okazją do twórczej refleksji oraz impulsem do podjęcia nowych inicjatyw na tym polu.